

Міністерство культури та інформаційної політики України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
Факультет “Образотворче мистецтво”
Кафедра графіки

Методичні рекомендації до виконання практичних
завдань з навчальної дисципліни

“РОБОТА В МАТЕРІАЛІ”

для студентів 3 курсу першого рівня вищої освіти за
спеціальністю 023 “Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація” галузі знань 02 “Культура і мистецтво”
за освітньо-професійною програмою “Графіка”

Харків
ХДАДМ
2021

Навчально- методичне видання

Методичні рекомендації

до виконання практичних завдань

з навчальної дисципліни “Робота в матеріалі”

для студентів 3 курсу першого рівня вищої освіти

за спеціальністю 023 “Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація”

галузі знань 02 “Культура і мистецтво”

за освітньо-професійною програмою “Графіка”

Упорядник:

Скляр Дмитро Віталійович

Рецензенти:

Шевченко Володимир Якович, декан факультету

“Образотворче мистецтво”, доцент

Іващенко Ольга Василівна, завідувачка катедри графіки, доцент,

канд. філософських наук

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

РОЗДІЛ 1. ЛІТОГРАФІЯ

1.1. П'ятий семестр (9, 10 модулі)

Теоретична частина

Тема 1.

Практичні завдання

Завдання 1. Однокольорова літографія «Натюрморт»

1.2. Шостий семестр

Теоретична частина (11, 12 модулі)

Тема 1.

Практичні завдання

Завдання 2. Кольорова літографія «Інспірація»

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Дисципліна «Робота в матеріалі, літографія» вивчається студентами у V-VI семестрах і спрямована на вивчення одного виду техніки художнього друку: плоского.

Мета дисципліни «Робота в матеріалі, літографія» – вивчення різноманітних засобів створення графічного зображення за допомогою літографії. Застосування навичок та знань отриманих з курсу «Робота в матеріалі, літографія» для вільного втілення свого творчого задуму.

Задачою дисципліни є практичне опанування студентами образотворчі засоби побудови художнього образу та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань. Практичний курс дисципліни має на меті опанування студентами практичних навичок і прийомів створення друкарських форм та друкування естампів.

Теоретичний курс дисципліни знайомить студентів з історією виникнення і розвитку літографії, методами і прийомами роботи з матеріалами та інструментами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- історію виникнення та розвитку літографії;
- назви інструментів та матеріалів, що використовуються у техніці літографії;
- характерні особливості друку;
- методи створення зображення характерні для техніки літографії

уміти:

- створювати друкарські форми у техніці літографії;
- працювати з інструментами, матеріалами та обладнанням, що призначені для створення естампу;
- використовувати техніку літографії для втілення авторських творчих задумів

мати навички:

- малювати з натури для збору підготовчого матеріалу для створення ескізів;
- втілювати творчий підхід в розробці ескізів та оригіналів;
- оформлювати робіт та організовувати експозицію.

Методика викладання дисципліни «Робота в матеріалі» передбачає:

- викладання теоретичного матеріалу;
- проведення практичних занять;
- демонстрацію дидактичного матеріалу (естаMPI майстрів, курсові роботи студентів з методичного фонду кафедри);
- роботу з літературою;
- самостійну роботу студентів.

Основні розділи дисципліни:

Третій курс

- створення естампу в техніці чорно-білої літографії;
- створення естампу в техніці кольорової літографії;

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основною формою опанування дисципліни «Робота в матеріалі» є виконання практичних завдань. Мета запропонованих завдань – отримання студентами практичних навичок роботи в навчальних лабораторіях та аудиторіях кафедри. В ході роботи над практичними завданнями вагомим методичним фактором виступає постійний принцип зростання складності.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів ескізів, процесу роботи та виконаних завдань. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у

формі екзаменаційних переглядів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ХДАДМ

Оцінка

ECTS Оцінка за національною шкалою

для екзамену

90–100 А відмінно

82–89 В добре

75–81 С

64–74 D задовільно

60–63 E

35–59 EX незадовільно з можливістю повторного складання

0–34 E незадовільно з обов'язковим повторним

вивченням дисципліни

Критерії оцінки знань та умінь студентів з дисципліни «Робота в матеріалі»

90–100 балів («відмінно» за національною шкалою, А — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь та переміг (посів 1–3 місце) у міжнародних або усеукраїнських конкурсах та акціях, студентських олімпіадах чи наукових конференціях з мистецтва або дизайну.

82–89 балів («добре» за національною шкалою, В — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал практичного курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

75–81 балів («добре» за національною шкалою, С — за шкалою

ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал практичного курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64–74 балів («задовільно» за національною шкалою, D — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу тощо).

60–63 балів («задовільно» за національною шкалою, E — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).

35–59 балів («незадовільно» за національною шкалою, FX — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем практичного курсу, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчать незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для одержання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань відповідно програми курсу і повторна Perezдача.

1–34 балів («незадовільно» за національною шкалою, F — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів курсу, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевірками та не склав екзаменаційного перегляду. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

РОЗДІЛ 1. ЛІТОГРАФІЯ

3.1. П'ятий семестр (9, 10 модулі)

Теоретична частина

Тема 1. Історія виникнення і розвитку техніки художнього друку – літографії. Матеріали та інструменти для роботи в техніці літографії.

Літографія, належить до плаского друку, особливістю якого є відсутність рельєфу на друкарській формі і отримання відбитку за рахунок зміни хімічних властивостей літографського каменя. Техніку літографії було винайдено наприкінці 18 століття (1796 р) баварцем Алоїзієм Зенефельдером. Завдяки великим накладам та легкості нанесення зображення на друкарську форму (у порівнянні з ксилографією, офортом та гравюрою на металі), техніка швидко завойувала ринок поліграфії та набула популярності серед художників.

Специфічна мова художньої літографія оформилася в 1820-х рр.. у Франції під впливом романтизму. До літографії звертаються іспанець Ф. Гойя і англієць Р. П. Бонінгтон, анімалістичні та жанрові серії виконує Т. Жеріко, низка художників (М. Т. Шарле, О. Рафф) присвячує свої листи епізодами наполеонівських воїн, з'являються літографи-портретисти (А. Девера) і автори історико-жанрових сцен (Е. Ізабе). Широке поширення у Франції, а також в Англії отримує пейзажна літографія. Найбільшим майстром романтичної літографії був Е. Делакура, який виконав кілька ілюстративних серій за мотивами творів І. В. Гьоте і У. Шекспіра, для його техніки характерні процарапування фону, різкі контури, тонкі розтушовки. Найбільш поширеним жанром раннього періоду історії літографії була карикатура моралі (А. Монье, Л Буальє), яка після липневої революції 1830 р змінюється політичною та соціальною карикатурою (Гранвіль, Ш. Ж. Травьес, А. Г. Декан). Публіцистична загостреність образів, віртуозне використання

особливостей техніки відрізняють літографічні серії О. Дом'є, найвизначнішого майстра літографії середини 19 ст., який справив значний вплив на її подальший розвиток, В області побутової карикатури працювали багато майстрів літографії, з яких виділяються П. Гаварні і А. Шам . У Німеччині особлива життєва переконливість характерна для листів А. Менцеля. До Літографія зверталися великі майстри 20 століття : А. Матісс, П. Пікассо , М. Шагал у Франції, О. Кокошка в Австрії, Х. Ерні в Швейцарії, О. Дікс у Німеччині , Ф. Топольський у Великобританії, Г. Муккі в Італії, Д. Сікейрос, П. Про , Хіггінс у Мексиці та багато інших. Репродукції з їх робіт можна рекомендувати для копіювання як чорно-білої, так і кольорової літографії.

Багато художників звертаються до цієї техніки друку, експериментують та розширюють її можливості розвиваючи як чорно-білу, так і кольорову літографію. Техніку літографії застосовують не лише у станковій графіці, але й у плакаті, книжковій та прикладній графіці.

Інструменти та матеріали:

Для вивчення техніки літографії потрібна спеціально обладнана літографська майстерня у якій обов'язково повинно бути присутнє наступне обладнання: шліфувальний верстат для шліфування літографських каменів (та бажано спеціаліст із шліфування літографських каменів), друкарський літографський верстат, столи для літографії із змінним кутом стільниці, вали гумові або желатинові літографські. Також потрібен папір для друкування естампів, скипидар живичний, літографські олівці (бажано різного ступеню м'якості), літографська туш, літоофсетна фарба, тальк, витравка (або її компоненти), ганчірки бавовняні, шабер, безпосередньо літографські камені

Оформлення естампу. Обраний естамп для екзаменаційного перегляду оформлюють у паспарту з сіруватого картону у

рамку зі склом, або пластиком. Рамки є в наявності у фонді катедри.

Естамп потрібно підписати згідно з правилами оформлення графічних листів. Ознакою естампів є сигнатура, тобто позначення, написані рукою автора-художника. Необхідність їх зумовлена тим, що естампи бувають пробні – авторські і остаточні – тиражні. Пробними називають перші відбитки з друкарської форми, які фіксують різні стани поступу роботи над виготовленням зображення. Остаточний стан зображення автор позначає графітним олівцем ліворуч внизу. За цим зразком майстер друку виготовляє весь можливий для кожної техніки тираж. Автор нумерує кожний естамп числами у вигляді дробу. Якщо, наприклад, на першому естампі написано 1/10, то на останньому повинно бути 10/10. Це значить, що всіх відбитків існує 10, а даний естамп є перший з них або останній. Праворуч під фацетом автор підписує своє прізвище і рік виконання, назву зображення ставлять посередині внизу естампу. Окрім обов'язкових складових, якими позначають естампи, деколи поряд з сигнатурою пишуть шифр, який означає вид техніки художнього друку. Літографію позначають таким чином: L – літографія, L/2/M – кольорова літографія/у два кольори /у багато кольорів.

Тема 2. Особливості графічної мови чорно-білої літографії. Опанування техніки літографії вимагає розуміння специфіки її графічної мови. На відміну від офорту та ліногравюри, літографія є мультипластичною технікою та має в своєму арсеналі засоби вираження, що відображають її специфіку. Графічна мова техніки літографії вар'юється від декоративно-узагальненої пластичної мови, до тонального світло-тіньового малюнку з тонкими тональними переливами, що, в певній мірі, визначає різноманітність її графічної мови. Вона не має усталеної пластичної обмеженості, водночас різноманітні манери літографії мають характерні особливості (класична

карандашна манера, вишкрябування по асфальту, гравюра на камені пластично дуже відрізняються одна від одної, та водночас кожна всередині себе має пластично характерні саме для себе властивості. Основні засоби вираження в техніці чорно-білої літографії це: тон та тональні співвідношення у будь яких їх проявах, фактури. З часом, у кожного графіка, що працює в техніці літографії, в залежності від його індивідуальних якостей, формується своя графічна мова. Техніка літографії не дає можливості доробляти форму після витравлення (за деякими дуже рідкісними випадками). Тому важливим є правило: якщо не має впевненості у закінченості друкарської форми, то краще «не домалювати» дошку, ніж «перемалювати» - в процесі роботи легше домальовувати, ніж зрізати чи зішкрябати зображення, що, до речі ще й травмує літографський камінь. Літографія дуже високотиражна техніка, і в порівнянні з іншими художніми друкованими техніками дає дуже багато (до декількох тисяч) якісних відбитків. Студентських завдань друкується не менше 10 якісних відбитків.

Практичні завдання

Завдання 1. Однокольорова літографія «Складний натюрморт з декількох предметів»

Методичні вимоги:

1. Створити натюрморт з неглибоким простором та об'ємною, або рельєфною трактовкою предметів;
2. Створити літографську друкарську форму, знайшовши свою графічну та пластичну мову у техніці літографії.

Етапи роботи.

Розпочинати роботу над наступним завданням потрібно з ескізних пошуків. Де вирішуються наступні задачі: вибір точки зору, композиційне розташування предметів у середовищі, побудова простору натюрморту.

Наступним етапом роботи є вибір оптимального варіанту композиційного рішення та виконання його у форматі розміром не менше А-3, не враховуючи поля. Створювати малюнок потрібно м'яким олівцем, для більш виразної передачі тонових співвідношень, іноді виправдано використання навіть чорного кольорового олівця, чи чорної акварелі.

Для цього вирішити наступні задачі: визначити джерело світла, створити об'єм предметів за допомогою їх графічного трактування, передати неглибокий простір. В ескізі потрібно знайти співвідношення чорного, білого та сірого, або фактурній обробці плями. Обов'язково звернути увагу на загальну тональну побудову натюрморту, де не має бути тональних повторів, та чітко виражений тональний або пластичний акцент.

Після цього потрібно під керівництвом навчального майстра відшліфувати літографський камінь.

Після завершення роботи над цим етапом, ескіз потрібно дзеркально перевернути, змаштабувати та роздрукувати на ксероксі, або принтері та перевести на літографський камінь відповідного розміру враховуючи технологічні поля. Переведення здійснюється завдяки нанесенню кольорової силікатної сангіни, або пастелі на зворотній бік ксероксного відбитку, та передавлювання його на робочу поверхню каменя. Другим варіантом перебиття контуру на камінь, є перенесення завдяки копіювальному паперу, але цей спосіб специфічний, бо такий контур згодом витравиться та надрукується, тож його потрібно використовувати тільки якщо автор впевнений в його необхідності.

Малюнок наноситься на камінь літографським олівцем та літографською тушшю, при необхідності здійснюється зішкрябування фрагментів зображення шабером або косим ножем. Після цього здійснюється друкування естампу. Друкування здійснюється навчальним майстром, або

завідуючим лабораторією.

Найкращій відбиток підписується, оформлюється у паспарту і рамку.

На модульний перегляд у 3 семестрі представити: ескіз натюрморту у розмірі.

3.2. Шостий семестр

Теоретична частина (11, 12 модулі)

Тема 1. Кольорова літографія з декількох друкарських форм. Технічні прийоми виготовлення форм, колористичні можливості.

Кольорова літографія, або, як її деколи називають, хромолітографія, - один з найбільш багатих образотворчими можливостями видів графічного мистецтва. Тут, як в жодному іншому способі, у художника є величезна кількість можливостей для здійснення творчого задуму, як тональних так і колористичних.

При певній вправності можна отримувати кольорову літографію з одного каменя вручну, наносячи різного кольору фарбу на різні його частини. Але в класичній кольоровій літографії для кожного окремого кольору (окремої фарби) готується самостійна друкована форма. Як кажуть, для кожної фарби робиться «свій камінь», що вимагає окремого друкованого процесу та окремого прогону друкарського верстата.

Припустимо, ми робимо кольорову літографію в три фарби: червону, синю, жовту (чорний колір утворюється, коли всі три кольори у стовідсотковій насиченості накладаються один на один). Тоді на одному камені ми намалюємо тільки ті місця нашої кольорової композиції, де повинна бути червона фарба. Причому не тільки ті місця, де червона фарба повинна лежати окремо, як самостійний колір, але і ті, де червона входить до складу фіолетового, помаранчевого, коричневого або чорного.

Одночасно з цим ми будемо враховувати тональну силу червоної фарби (її кількість або насиченість) як самостійного кольору, так і в різних сумішах.

Таким же чином ми зробимо на другому камені синю фарбу, де різною силою тушування будуть передані чисто сині і блакитні фрагменти, а також необхідну кількість синьої в склад інших кольорів: фіолетового, зеленого і т.д. Відповідно на третьому камені робиться жовтий колір, а чорний колір буде досягнуто перекриттям ста відсотків всіх трьох кольорів (при такому способі кольорового друку чорний колір, звичайно буде відтіночним, тобто дещо коричньоватим або синьуватим в залежності від колористичного строю картинки, якщо ж є потреба у радикально чорному, його друкують з окремого каменя).

Послідовно друкуючи з цих каменів на одне і те ж місце паперу відповідними фарбами, ми отримуємо кольоровий літографський відбиток. На цьому відбитку, окрім локальних кольорів: червоного, синього, жовтого, - отримуємо складові кольору: фіолетовий, помаранчевий, коричневий, зелений і т.д. І всі ці кольори повинні мати різну силу тону, різні відтінки.

Тема 2. Кольорова літографія, як засіб створення художнього образу. Технічні нюанси.

Головна і найважливіша задача художника при виконанні кольорової літографії - розкласти кольорову композицію на складові частини кольору (фарби), сукупність яких могла б передати його художній задум, бажаний колорит, кольорові і тональні відносини, нюанси та ін.

Порядок роботи в кольорової літографії наступний: в залежності від характеру і складності задуманої кольорової літографії художник робить завершений чорно білий ескіз та більш- менш доопрацьований кольоровий ескіз. Чорно білий ескіз потрібно робити в натуральний розмір, тобто в той формат, який повинна мати готова кольорова літографія.

Разом із зображенням на чорно білому ескізі малюються та переводяться на камінь приладочні хрести (суто технічний момент, який, однак, дозволяє суміщати всі три форми на відбитку).

Технічно робота нічим не відрізняється від прийомів роботи над чорно білою літографією. Як і там, художник повинен не тільки передати силу тону кольору, його переходи, його участь в інших складових кольорах, але і знайти для кожної поверхні, для кожного предмета фактуру, свій прийом. Складність роботи полягає ще й в тому, що на камені кожен колір передається за допомогою чорного олівця і чорної туші, і потрібно враховувати силу тону, якою вона повинна бути надрукована кольоровою фарбою.

Друкування кольорової літографії особливих труднощів, в порівнянні з друкуванням однокольорової літографії, не викликає. Головне тут полягає в умінні легко і швидко скласти потрібний колір, який в поєднанні з іншими дав би на остаточному відбитку необхідні нові кольори та відтінки, та це вже задача майстра- літографа, який буде друкувати естамп.

Практичні завдання

Завдання 2. Кольорова літографія «Інспірація»

Методичні вимоги:

1. Створити портрет-інспірацію за мотивами портрету відомого майстра;
2. Створити кольорові літографські друкарські (не менше трьох) форми, знайшовши відповідну графічну та пластичну мову у техніці кольорової літографії.

Етапи роботи.

Розпочинати роботу над наступним завданням потрібно з підбору якісних аналогів, що відповідають технічним можливостям літографії, та творчим задумам автора. Це вирішує наступні задачі: вибір композиційного рішення,

колористична побудова майбутньої роботи, варіанти технічного виконання літографських форм та їх кількість.

Наступним етапом роботи є створення чорно білого олівцевого ескізу. Створювати малюнок потрібно в натуральний розмір, та у повну тональну силу олівця. Можливим є використання чорного кольорового олівця, який уможливорює вищий тональний контраст в порівнянні з графітним, та навіть, у найнасиченіших тоном місцях, чорної акварелі.

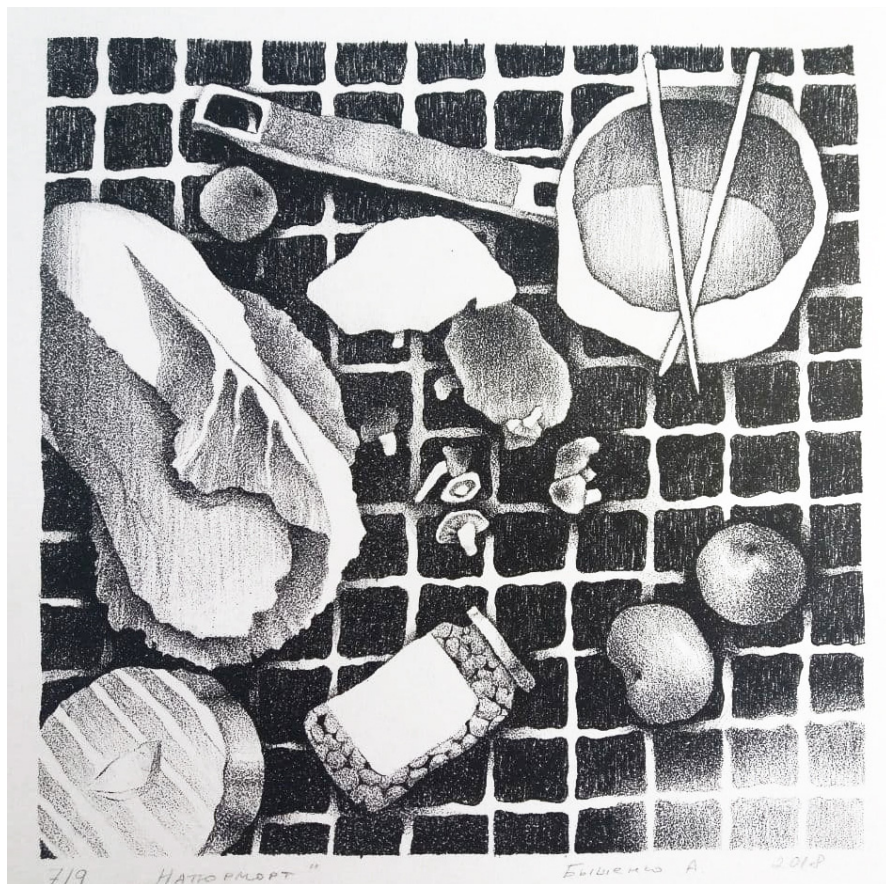
Наступний етап- створення кольорового ескізу. Ескіз малюється кольоровими олівцями (допускається використання акварелі) кожен колір по черзі. Важливо малювати кольори по черзі, за тональною насиченістю, починаючи від темних. Наприклад, починаємо з синього кольору, потім на нього нашаровуємо червоний і останнім йде жовтий. Саме за такою по чергою будуть друкуватися літографські форми. І саме так потрібно малювати ескіз, щоб на кожному етапі було зрозуміло якої насиченості, в якому місті і який колір повинен бути у даній роботі.

Після шліфування літографських каменів відповідного розміру настає етап перетискування контура малюнку на літографську форму. Перетискування відбувається за допомогою або сагіни силікатної (допускається також використання сухої пастелі) або, в разі специфічної необхідності, копіювального паперу. Обов'язково необхідно на ескізі та кальці намалювати та перетиснути на камінь приладочні мітки (так звані «хрести»), інакше співпадіння друкарських форм на відбитках буде максимально проблематичним.

Наступним етапом буде створення друкарських форм. На цьому етапі критично важливо усвідомлення того, що форма, яка буде друкуватися кольоровою фарбою, малюватись на камені буде чорним літографським олівцем та літографською тушшю. І чим більш світлий колір друку, тим більш насиченим та темним повинен бути малюнок на камені. Наприклад, форма, що буде

друкуватись жовтим кольором, на камені буде виглядати, як дуже контрастний та, почасти, темний малюнок, позаяк тональні можливості жовтого кольору, у порівнянні з синім та червоним, обмежені.

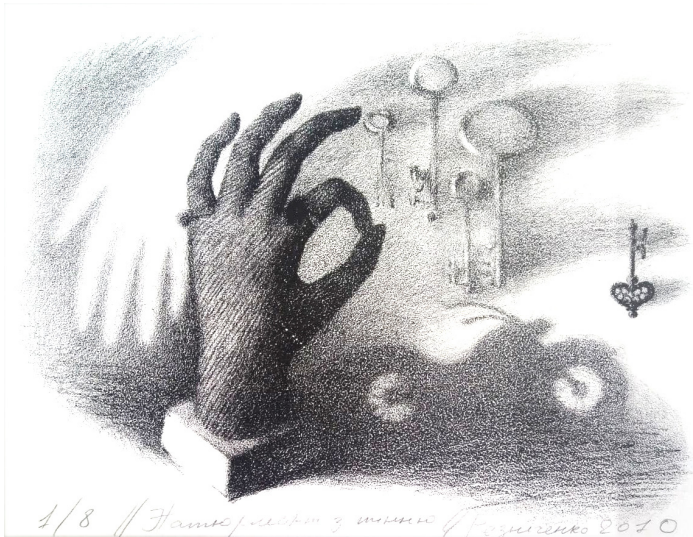
Друкування естампу, бажано, повинно відбуватись під наглядом автора, під час якого автор може висловлювати побажання щодо кольору та насиченості відбитків.

Бишенко А. Натюрморт, літографія 2018

Автор невідомий. Натюрморт, літографія 2017

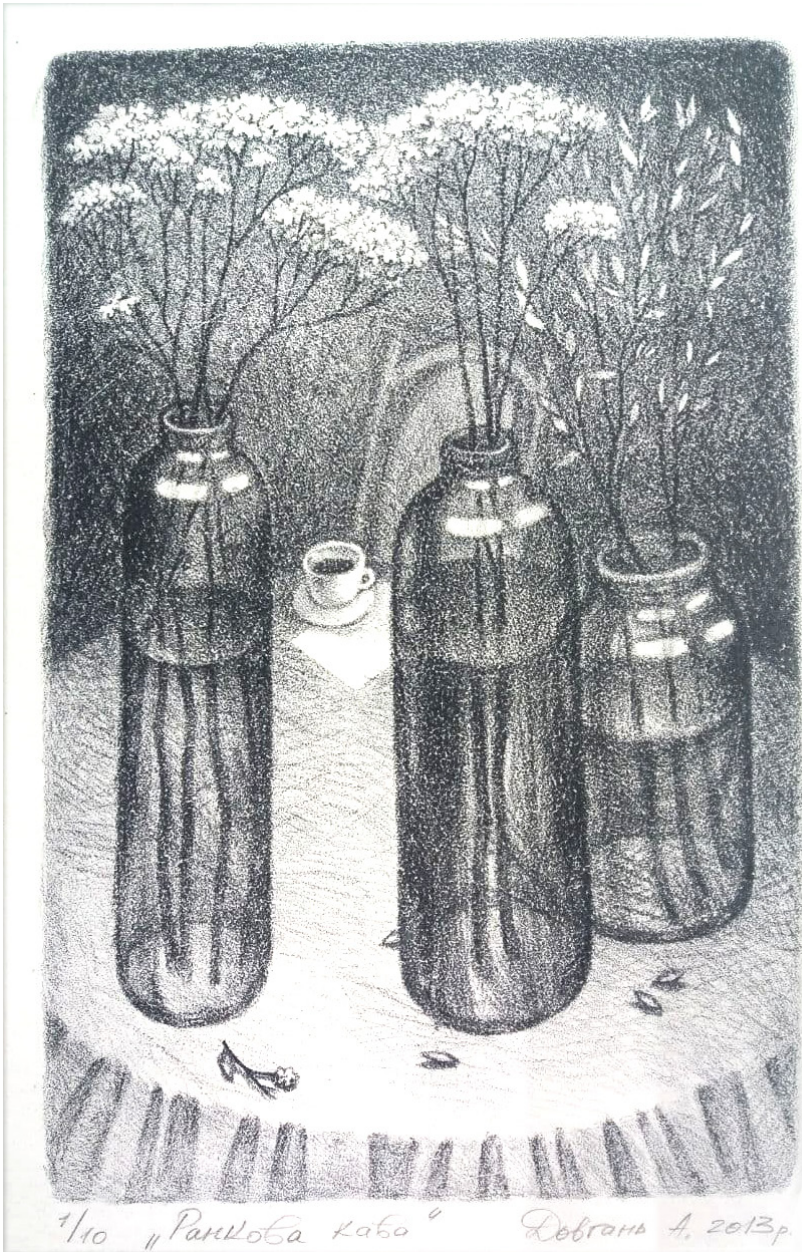
1/8 // Натюрморт з титаном Резніченко 2010

Резніченко О. Натюрморт, літографія 2010

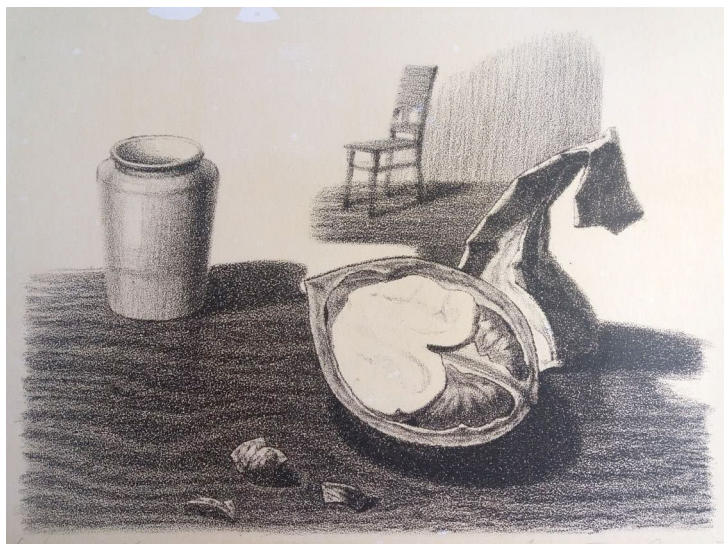
Фронтиспис // Натюрморт з титаном Кобяковська С. 2016

Кобяковська С Натюрморт, літографія 2016

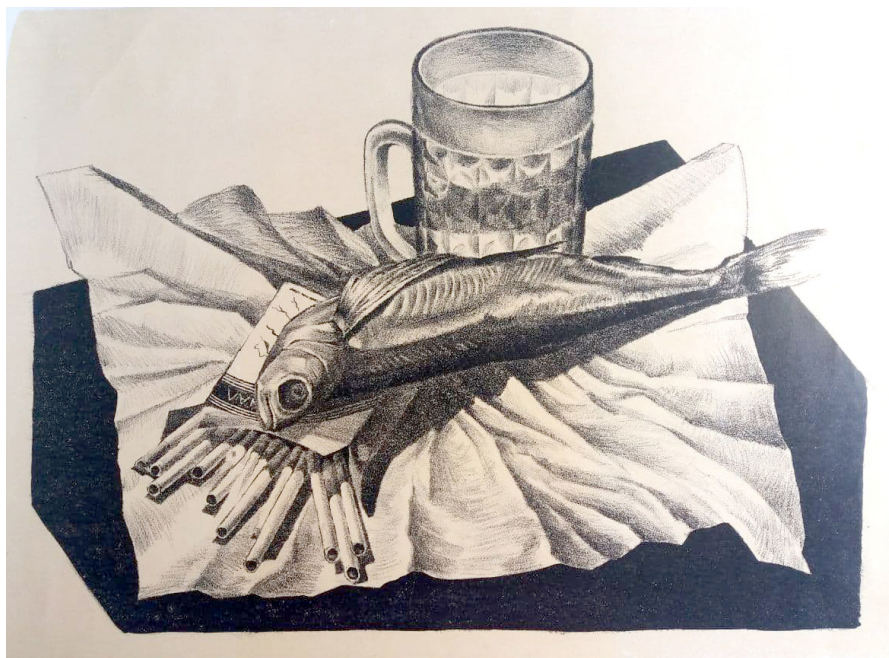

1/10 «Раншота кава» Довгань А. 2013р.

Довгань А. Натюрморт, літографія 2013

Лепейко А. Натюрморт, літографія 2007

Мисник В. Натюрморт, літографія 2003

Ясеновська Х. Натюрморт, літографія 2017

Соколенко А. Натюрморт, літографія ?

Гудимова А. Натюрморт, літографія у два кольори (чорний та сірий) 2015

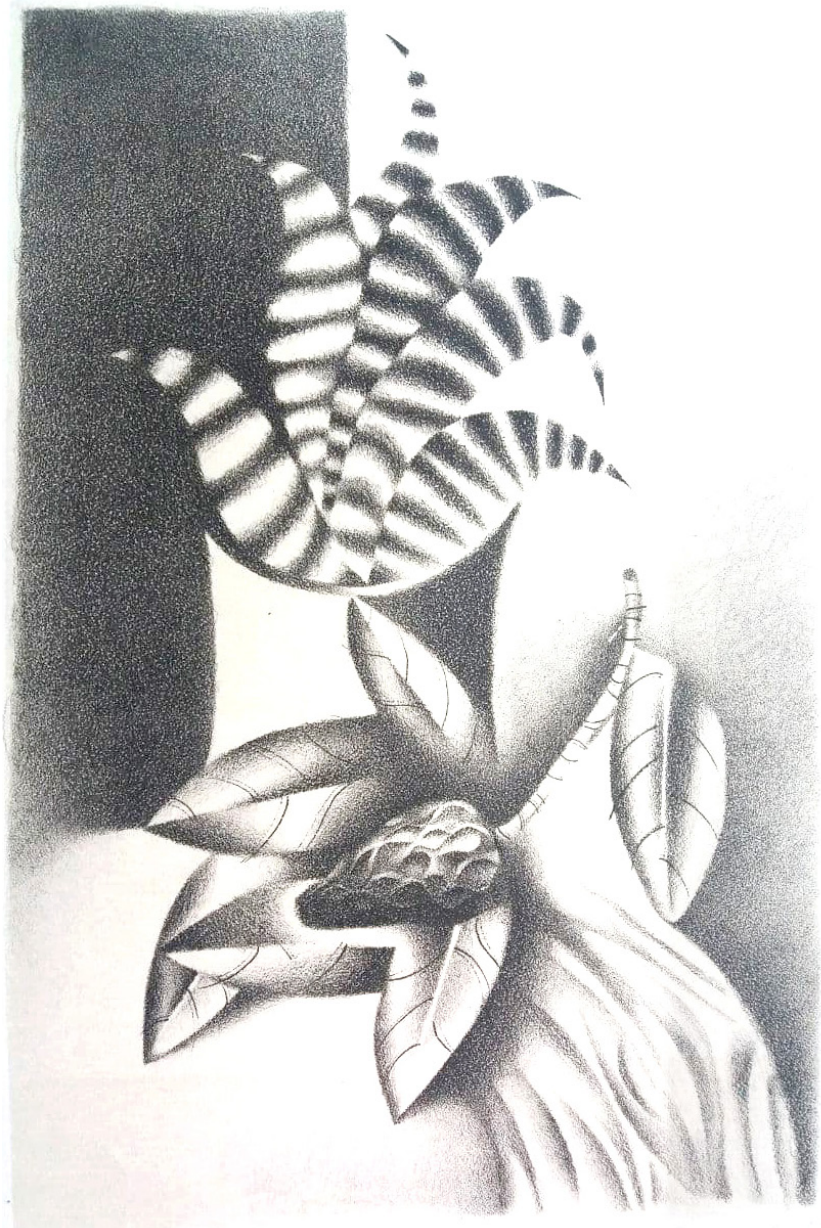
Автор невідомий Натюрморт, літографія ?

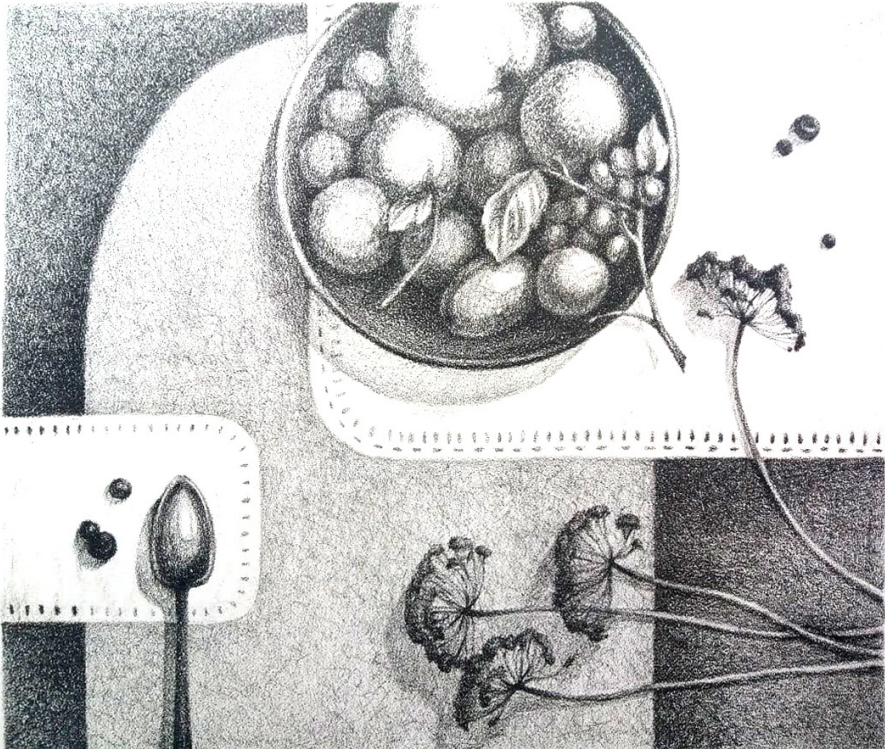
Шульц С. Натюрморт, літографія 2013

Шаполов Р. Натюрморт, літографія у два кольори (чорний та сірий) 2015

Гайдамака В. Натюрморт, літографія ?

Развенкова Ю. Натюрморт, літографія 2014

Аналог, підібраний для виконання кольорового автопортрету-інспірації

Чорно-білий ескіз графітним олівцем

Кольоровий ескіз трьома кольоровими олівцями

Щепенко М. Автопортрет -інспірація. 2021 Кольоровий літографський відбиток у три друкарські форми.

Чорно-синя форма

Червона форма

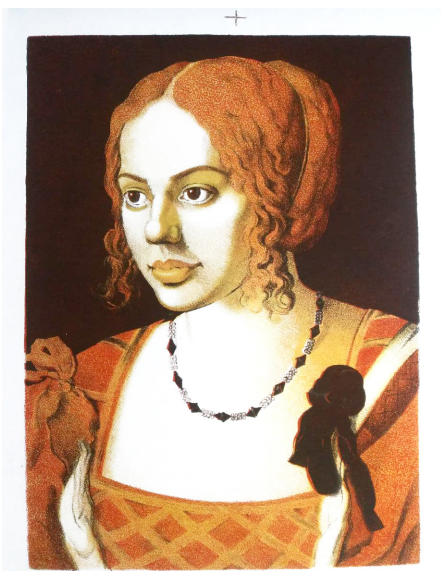

Кінцевий кольоровий ескіз

Жовта форма

Пухарев В. Розкладка ескізу кольорової літографії на три друкарські форми.

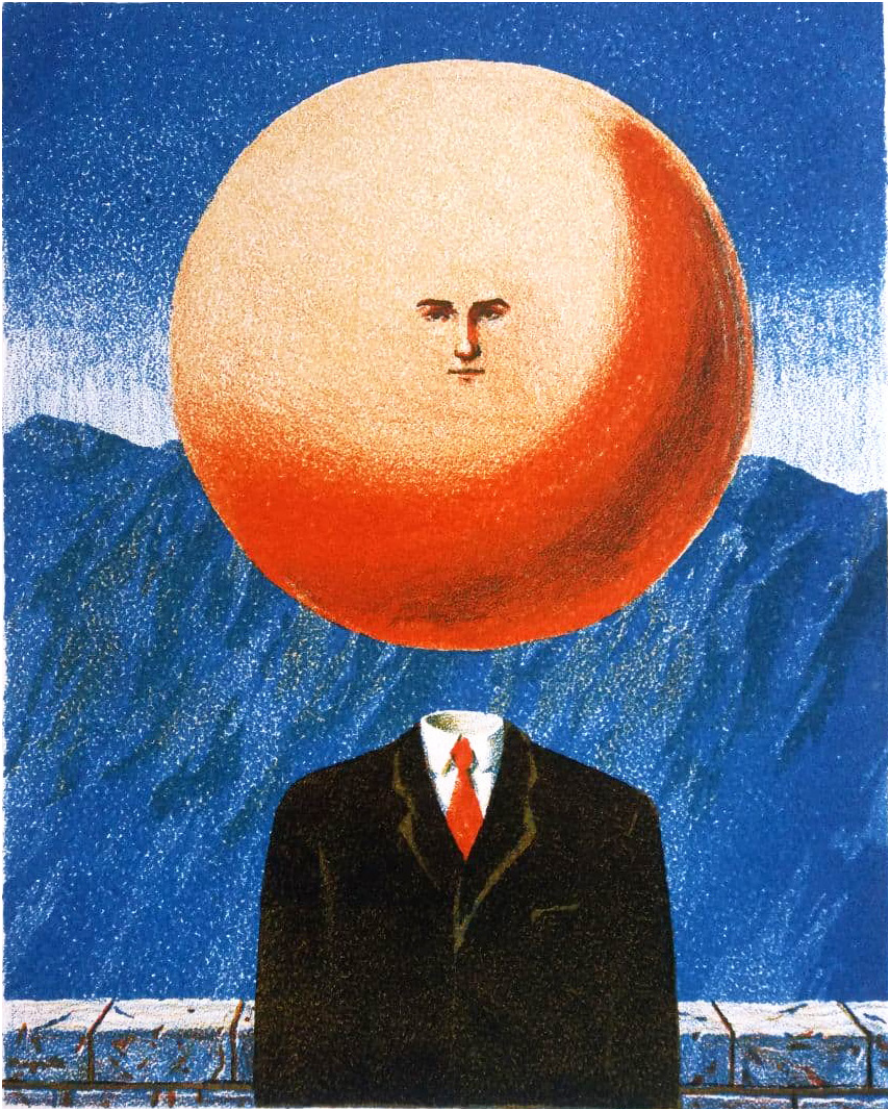

4/10 Автопортрет + Інспірація

Підлісна Є. Автопортрет-інспірація 2015. Розкладка кольорової літографії на три друкарські форми.

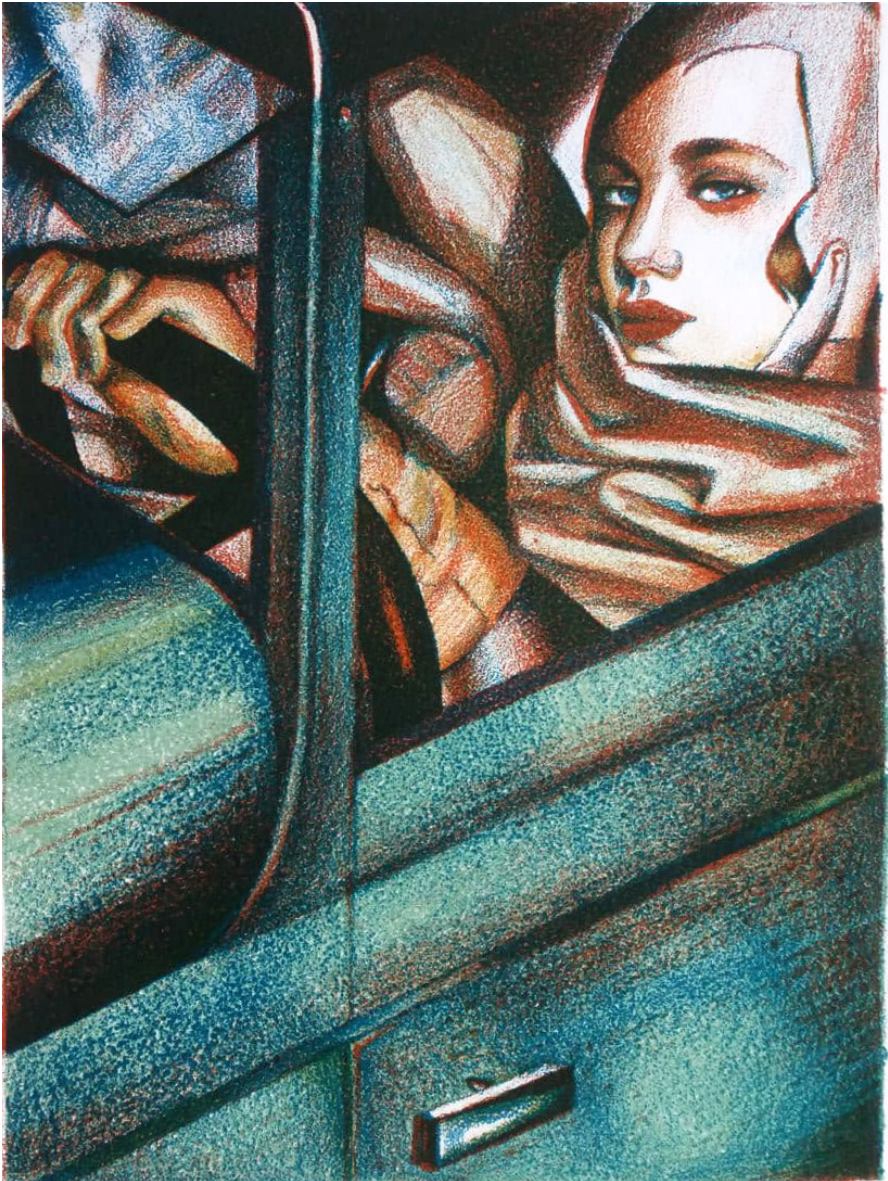
Іванов А. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори
2008

Іванова Ю. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори
2016

Кубишкіна О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори
2021

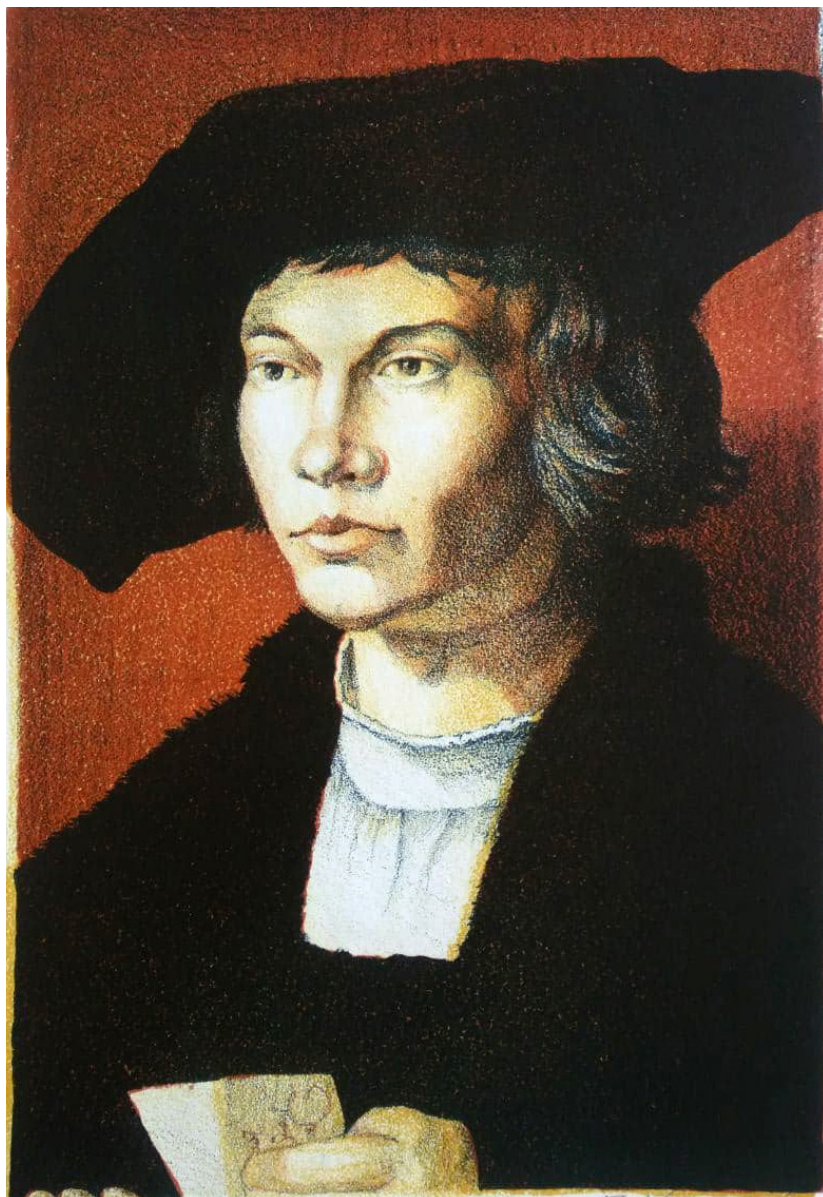
Резніченко О. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори 2011

Толкач М. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2005

Кравець А. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у чотири кольори
2012

Нефьодов В. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори
2005

Столярова К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2016

Гончарова А. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори 2021

Солдаткіна К. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори
2010

Ракова Д. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у два кольори 1999

Стороженко І. Автопортрет -інспірація. Кольорова літографія у три кольори
2005

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Еремин В.А. Работа над эстампом в графической мастерской. Метод.рекоменд./ Под ред. Ю.В.Новоселова. М.: Изд. Прометей МГШ им. В. Ленина, 1989. - 36 с.
2. Христенко В.Є. Техніки авторського друку. Навчальний посібник. ХДАДМ – Харків: Колорит. 2004

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Ильина Л. Линогравюра, акварель, литография.– Л: Леинград. Аврора, 1973
  2. Касян В. І. Мистецтво графіки / В. І. Касян. – К.: Держвидав, 1960
  3. Коростин А. Ф. Русская литография XIX века. М., 1953.
  4. Суворов П. И. Искусство литографии, 3 изд. М., 1952
- Допоміжна:
5. Алехин А.Д. О языке изобразительного искусства.-М.; Знание, 1973.- 48 с.
  6. Голлербах Э.Ф. История гравюры и литографии в России. М.-Пг. Гос.издат, 1924. - 219 с.
  7. Кибрик Е. А. К вопросу о композиции / Е. А. Кибрик. – М., 1959
  8. Ковтун Е.Ф. Что такое эстамп.- Л.: ХУД.РШФ, 1963 - 95 с.
  9. Коростин А.Ф. Русская литография XIX в. М.: Искусство, 1953.- 184с.
  10. Николаева В.И, От набросков с натуры к композиционному решению в материале: Учебн.пособ.по курсу рис, М., 1982. – 42с.
  11. Остроумова-Лебедева А.П. Автобиографические записки. М., 1951. Т.3. – 252 с.
  12. Сидоров А.А. Русская графика начала XX в./Очерк., истор. и теор. М.:изд. Искусство , 1969. – 251с.
  13. Турова В. Что такое гравюра. М.: Изобр.искусство, 1977. – 96с.
  - 14.Фаворский В.А. Литературно–теоретическое наследие / Сост.

Г. К. Вагнер. — М.: Сов. художник, 1988. — 588 с

15. Флекель М. И. От Маркантонио Раймонди до Остроумовой-Лебедевой. Очерки по истории и технике репродукционной гравюры XVI-XX веков / Сост. Г. К. Вагнер. — М.: Искусство, 1987. — 368 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ (ЕЛЕКТРОННІ) РЕСУРСИ

1. Дубина Н. Обзор авторских техник получения оттиска. Ч.2: [Электронный ресурс] / Дубина Н. Режим доступа : <http://www.compuart.ru>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.

2. Лещинский А.А. Основы графики: [Электронный ресурс] / Лещинский А.А. Режим доступа : http://tanki-media.ru/book_poligraf/osnovy_grafiki.pdf, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.

3. Техники печатной графики: [Электронный ресурс]. Режим доступа :

<http://artageless.com/techniques-printmaking-419>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.

ТЕЗАУРУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА	ENGLISH
Авторський друк	Author seal
Акватинта	Aquatint
Акциденція	Display matter
Відбиток	Imprint
Гравюра	Draft
Графіка	Graphics
Графічна мова	Graphic language
Друкарська форма	Printing form
Дереворит	Xylography
Зразок	Pattern
Зображення, образ	Image

Естамп	Print
Експозиція	Exposition
Екслібрис	ExLibris
Естетична функція	Aesthetic function
Картон	Cardboard
Картонографія	Cartography
Концепція	Concept
Композиція	Composition
Контрформа	Counterform
Лінорит	Linoengraving
Літографія	Lithography
Матеріали	Materials
Монограма	Monogram
Нюанс	Nuance
Офорт	Etching
Проект, ескіз	Engraving
Простір	Space
Поліграфія	1) Printing industry; 2) Printing art trades
Плашка	Spot
Рамка	Box
Різець	Cutter
Ритм (у малюнку)	Rhythm
Розмір, Формат	Size, Format
Розташування, компонування	Layout
Світло	Light
Синтез	Synthesis
Тиснення	Stamping, Impression

Текстура	Texture
Техніки друку	Printing techniques
Форма	Shape
Фотографія	Photography
Шовкографія	Silkscreen, Serigraphy
Штихель	Stilhel
Яскравість фарби	Brilliancy of color

